

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

*Янченко Н.В., к.е.н., доцент
Харківський національний університет будівництва і архітектури
Yanchenko300076@gmail.com*

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки і суспільних відносин зростають вимоги до особистісних і професійних якостей випускників вищих навчальних закладів, які покликані забезпечувати конкурентоспроможність фахівців для їхнього влаштування на роботу та успішного здійснення професійної діяльності. За цих умов вища освіта повинна забезпечувати підготовку економістів зі сформованістю якостей, які відображають його ціннісну орієнтацію, професійну компетентність, соціальну спрямованість і можливість задовольняти особисті й суспільні потреби, особи із професійним рівнем, який відповідав би міжнародним вимогам і стандартам. Важливість формування професійної компетентності майбутніх економістів визначають за такими чинниками: специфіка професійних обов'язків, які безпосередньо пов'язані з економічними проблемами; зростаючі вимоги ринкової економіки до професійної компетентності фахівців; потреба в розвитку у фахівців системи професійних знань і якостей (комунікабельності, організованості, мобільності, відповідальності).

Як свідчить категорійний аналіз, компетенція є похідним поняттям від компетентності і означає сферу застосування знань, умінь і навичок людини, а компетентність – семантично первинна категорія, яка представляє їх інтереоризовану (трансформована в особистісний досвід)

сукупність, систему, деякий — багаж знань людини. Тому, компетентна у своїй справі людина – це — та, хто є визнаним знавцем у будь-якому питанні (Н.М. Бібік, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєва).

Науковцями було здійснено категоріальний аналіз поняття компетентності за допомогою методу контент-аналізу (Ю.М. Захарчишина, В.О. Калінін). Відповідно до вимог цього методу було виділено цілісну систему утворюючу одиницю аналізу, за яку приймався ряд суджень авторів про поняття компетентність як предмета дослідження. Визначені найпростіші одиниці класифікувалися, потім підраховувалася частота їх виявлення. Наведено приклад застосування такого методу у дослідженні В.О. Калініна. Ним було проаналізовано поняття компетентності 30 авторів різних галузей науки, ми виділили такі стійкі ознаки зазначеного поняття (див. табл. 1.1).

Таблиця 1 - Головні компоненти поняття “компетентність”

№	Категорійні компоненти поняття “компетентність”	Кількість авторів	
		Абсолютне значення	У %
1	Здатність застосовувати набуте на практиці	27	90
2	Освіченість	26	90
3	Взаємозв’язок знань, умінь і навичок	23	88
4	Досвід	23	76
5	Цінність	23	76
6	Професійно значущі якості	22	73

На цій підставі поняття компетентність стосовно характеристики рівня професіоналізму особистості визначено як здатність розв’язувати проблеми, що виникають, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках, досвіді та цінностях, отриманих особистим шляхом освіти та практичної діяльності [3]. Отже, основними компонентами будь-якої компетентності вчені вважають: здатність застосовувати набуте на практиці для

розв'язання будь-яких проблем (90%); освіченість, яка відображає обізнаність у певній галузі (88%); взаємозв'язок знань, умінь та навичок, які особистісно розвинені шляхом освіти та практики і допомагають діяти адекватно ситуації (76%); досвід особистості, що сприяє успішному виконанню певної роботи, завдання (76%); цінності, наявність яких робить людину авторитетною в певній галузі (76%); професійно значущі якості, які характеризують професіоналізм особистості (73%).

Професіонал у сфері економіки повинен проявляти високу компетентність у ході прийняття своєчасних і правильних управлінських рішень, а це вимагає застосування нових навичок і підходів до процесу управління. Засвоєння цих навичок і підходів відбувається безпосередньо під час навчального процесу. Аналізуючи освітньо-кваліфікаційну характеристику фахівця у сфері економіки, нами було відзначено, що спеціальні компетентності розподіляють на два рівні – бакалавра й магістра. Бакалавр повинен демонструвати знання основ та історії дисципліни, послідовно й логічно викладати засвоєні знання, вникати в суть нової інформації і тлумачити її, продемонструвати розуміння як дисципліни в загальному, так і зв'язок між її розділами, розуміти й використовувати інформацію й методи критичного аналізу, оцінювати якість досліджень у конкретній предметній сфері, компетентно орієнтуватися в результатах спостережень та експериментальних методах перевірки наукових теорій. Магістр має опанувати новітні методи та техніки дослідження, володіти найсучаснішими теоріями та вміло їх інтерпретувати; критично відслідковувати й осмислювати розвиток теорії і практики; вміло використовувати методи досліджень і роз'яснювати їх результати; здійснити авторський внесок у професійну діяльність певної галузі, демонструвати творчий підхід і неординарність; володіти компетентностями на високому професійному рівні.

Дане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування професійної компетентності економістів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом специфіки потребо-мотиваційної сфери студента, потенціалу професійно орієнтованих дисциплін у контексті формування професійної компетентності, пошуком адекватних методів діагностики професійної компетентності. Потребують подальшого теоретичного осмислення та експериментального обґрунтування механізми формування особистісних якостей економіста, процеси створення оптимального освітнього середовища з урахуванням закордонного та вітчизняного досвіду.

Література:

1. Андріяко Т. Ю. Процес професійної підготовки майбутніх фахівців як основа системи управління за результатами / Т. Ю. Андріяко, М. Ю. Россоха // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 36, Том VII (67) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2016. – 534 с. – С. 235–245.
2. Бабкова-Пилипенко Н. П. Формування лідерських якостей майбутніх економістів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. П. Бабкова-Пилипенко; РВНЗ «Кримський гуманітарний університет». – Ялта : [б. в.], 2011. – 20 с.
3. Бажин А. С. Карьера и профессиональные компетенции специалистов / А. С. Бажин // Высш. Образование сегодня. – 2007. – № 9. – С. 37–39.